

MARQ
GUIA DIDÀCTICA

LA VILA JOIOSA

ARQUEOLOGIA I MUSEU
CICLE DE MUSEUS MUNICIPALS AL MARQ





La Vila Joiosa. Arqueologia i Museu és la nostra novena exposició d'un museu municipal de la nostra província al MARQ. En aquesta ocasió arriba al MARQ el rellevant patrimoni arqueològic de la Vila Joiosa a través de les col·leccions del seu Museu Municipal d'Arqueologia i Etnologia.

El museu i la comarca de la Vila tenen un paper destacat en l'àmbit de l'arqueologia valenciana. El museu, perquè conté, per exemple, una de les col·leccions d'objectes d'origen egipci més nombrosa i important de la Península Ibèrica. La comarca, perquè ocupa, a hores d'ara, el desé lloc en nombre de monuments declarats com a Bé d'Interés Cultural a la Comunitat Valenciana. Especialment el seu patrimoni d'època romana té un valor extraordinari en l'àmbit regional i nacional. Així ho demostren les restes d'un campament militar (únic exemple d'aquest tipus a la Comunitat Valenciana), la Torre de Sant Josep (la major torre funerària conservada a Hispània) o el vaixell enfonsat de Bou-Ferrer (el major vaixell antic en curs d'excavació a la Mediterrània).

Com és habitual, la nostra guia didàctica vol facilitar la tasca d'aprenentatge dels continguts que presenta aquesta exposició. És el nostre objectiu fer comprensible a la joventut el patrimoni arqueològic tan ric d'una de les comarques més importants de la província d'Alacant.

Josep Albert Cortés i Garrido
Director Gerent del MARQ



OBJECTIUS

- Mostrar la fases històriques de la ciutat de la Vila Joiosa, i apreciar la rellevància d'algunes etapes, com ara el període de contacte amb pobles forans o la importància de la ciutat romana.
- Saber apreciar el patrimoni arqueològic com una font bàsica per al coneixement de la història.
- Valorar-ne el patrimoni historicoartístic com a element d'identitat cultural.
- Infondre respecte pels vestigis arqueològics i els objectes artístics que ens hi ha llegat el passat.
- Potenciar la idea de museu com a lloc d'aprenentatge.

COM TREBALLAR LA GUIA

Aquesta guia didàctica té com a finalitat ajudar a fixar conceptes i complementar la visita a l'exposició. Combina el text informatiu amb activitats. Aquests exercicis estan al final del quadern i poden ser realitzats després de la visita, però també només amb la lectura de la part teòrica.

TEMPORALITZACIÓ



Lectura i realització d'exercicis poden ser realitzats en 1 hora i mitja o 2 hores.

NIVELL

Està orientat preferentment a 3r cicle de Primària i a Secundària.



LA VILA JOIOSA

ARQUEOLOGIA I MUSEU
CICLE DE MUSEUS MUNICIPALS AL MARQ



01. INTRODUCCIÓ

La Vila Joiosa o Villajoyosa –en castellà– pertany a la comarca costanera de la Marina Baixa. Des del començament de la seua història ha tingut una clara vocació marinera, sempre de cara al nostre mar Mediterrani. Açò ha condicionat la seua evolució històrica, algunes vegades positivament, com ara l'arribada de comerciants mediterranis (fenicis i grecs), d'altres negativament, com ara el perill de pirates barbarescos durant l'edat moderna.

La història de la Vila està custodiada en el seu museu municipal, que té els seus orígens en els anys 70 del segle XX, quan investigadors locals van reunir una col·lecció de peces arqueològiques, etnogràfiques, geològiques i paleontològiques ben destacada. Uns vint anys després, el 1996, es va fundar oficialment el Museu Municipal d'Arqueologia i Etnografia que actualment va creixent i modernitzant-se ràpidament. El seu ric patrimoni, que s'hi troba resumit en aquesta exposició, ha sigut condensat en aquesta guia d'acord a un criteri temporal, des de les èpoques més antigues dels colonitzadors fins als temps moderns.



02. LA VILA JOIOSA EN ELS ORÍGENS DE LA HISTÒRIA

Les poblacions més antigues que s'han documentat a la Vila Joiosa pertanyen a les acaballes de l'edat del bronze, ara fa uns 3000 anys. Es tractava d'un poblat al turó sobre el qual a hores d'ara s'assenta el nucli antic de la ciutat. En aquella època, en una altra part d'Espanya (Andalusia occidental) existia una cultura puixant: la cultura tartésica. Els tartessos basaven la seua riquesa en l'explotació i el control de metalls, principalment la plata i el coure. Però, com va afectar açò a les nostres terres? La riquesa de metall va atraure altres pobles més desenvolupats que vivien en l'altre extrem de la Mediterrània: els fenicis i els grecs.

Els fenicis eren un poble de navegants experts que es van estendre per tota la Mediterrània i s'hi van assentar als llocs estratègics per al comerç, entre ells el sud i sud-est de la Península Ibèrica. Les costes de la província d'Alacant devien ser un dels primers llocs que albirarien en les seues llargues travessies des de la Mediterrània oriental en direcció cap a les costes de l'Andalusia tartésica. Precisament el territori de la Vila Joiosa ha proporcionat interessants proves de l'arribada de fenicis a les nostres costes: objectes menuts –majoritàriament amulets, penjolls, peces d'orfebreria – d'origen egipci que només devien haver pogut arribar aquí gràcies als intermediaris fenicis, que també tenien contactes amb Egipte. La majoria d'aquests objectes han aparegut a les necròpolis, tot formant part de rics aixovars funeraris.



Els grecs van ser una altra de les civilitzacions que van fundar colònies al llarg de tota la Mediterrània. A la Península Ibèrica els únics establiments grecs trobats fins al moment s'hi troben a la costa catalana (*Empúries*). No obstant això, les fonts gregues antigues esmenten altres assentaments grecs més al sud, com per exemple Alonis, que probablement es trobava a la Vila Joiosa i que amb el temps degué ser l'origen de la ciutat romana d'*Allon*. Les investigacions arqueològiques han tret a la llum a la Vila Joiosa les restes de ceràmica grega molt antiga (segle VI a.C.), encara que podrien ser productes comercials portats pels fenicis.

Per què va ser tan important la presència de fenicis i grecs a les nostres costes? Aquests pobles tenien un nivell de desenvolupament major que el de les poblacions indígenes que vivien a les nostres terres. El contacte amb ells va esdevenir la introducció de novetats culturals i tecnològiques que van transformar el món indígena i el van convertir en el que coneixem com a cultura ibera actualment.

Els fenicis van introduir:

- El treball del ferro
- El torn del terrisser
- L'alfabet
- El ritual de la incineració funerària
- Conreus com ara la vinya i l'olivera



Els grecs van influir en:

- L'escultura en pedra
- La moneda
- L'escriptura



CANTIMPLORA DE FAIANÇA DE LA NECRÒPOLIS DE LES CASETES (SEGLE VII A.C. APROX.)

És la troballa egípcia més espectacular dels trobats a la província d'Alacant. Es tracta d'una de les anomenades "cantimplores d'Any Nou", que van ser molt populars en la zona del delta del Nil en l'època tardana d'Egipte. En ella s'arreglava la primera aigua de la crescuda del Nil, que marcava el començament de l'any. A aquesta aigua se li atribuïen propietats curatives i hom creia que ajudava els difunts a aconseguir la vida eterna. Potser per aquesta raó va aparèixer a l'interior d'una tomba.

De la decoració de la peça destaquen les dues cartel·les amb inscripcions jeroglífiques en què es desitja que els déus Ptah i Neith donen salut i un feliç any al propietari de l'atuell.



03. LA VILA JOIOSA EN ÈPOCA IBERA

Com ja hem comentat, els ibers són el resultat de l'evolució de la població indígena estimulada amb aportacions fenícies i gregues. La ciutat ibera de la Vila Joiosa va tindre el seu origen, per tant, en la població costanera de l'edat del bronze final, que estava assentada en un lloc estratègic: sobre un turó fàcilment defendible, al costat d'un riu i enfront d'un port natural que facilitava el contacte comercial marítim. Però les millors restes arqueològiques del període iber són els testimonis d'un santuari i de dues necròpolis (cementeris). El santuari iber es trobava al Tossal de la Malla-deta i estava dedicat a la deessa principal dels ibers, el nom de la qual encara desconexim.

El santuari va tindre una llarga vida: des del segle V a.C. fins a l'any 100 d.C. aproximadament, en plena època romana. En aquell moment l'abandonen a conseqüència, possiblement, de la construcció de nous temples al fòrum de la ciutat romana. També les dues necròpolis iberes que coneixem (Poble Nou i Casetes) van perviure durant molt de temps, fins al final de l'època romana. Consistien en grups de tombes a un costat i a l'altre dels camins.



UNA RICA TOMBA DEL FINAL DE LA CULTURA IBERA

En la necròpolis de Poble Nou es va descobrir una de les tombas més riques i interessants de totes les trobades a la Vila Joiosa. S'ha datat entre els anys 30 i 10 a. C. el més important d'ella és que demostra l'assimilació de la cultura ibera per la romana: en aquest període els trets de la cultura ibera estaven desapareixent i els ibers van adoptar ràpidament la cultura romana dominant. Açò es veu palès en l'aixovar funerari, on hi conviuen objectes amb característiques de les dues cultures: d'una banda, hi ha recipients ceràmics ibers (amb motius pintats en vermell) ①, d'un altre, apareixen objectes típicament romans, com ara fitxes de joc ②, gots "de parets fines" ③ o ceràmica envernissada en negra ④.



04. LA VILA JOIOSA ROMANA

La Vila Joiosa va ser un important *municipium* romà que controlava el *territorium* o comarca de l'actual Marina Baixa. Fins al moment present hi ha hagut molts dubtes sobre el nom del municipi romà.

Sabem pels textos antics que a la província d'Alacant existia una ciutat romana anomenada *Allon*. A hores d'ara la majoria dels estudiosos opinen que *Allon* era la Vila Joiosa romana. Però durant molt de temps es va cercar sense èxit una prova definitiva que demostrara aquesta relació. Les úniques restes que apareixien eren nombroses inscripcions romanes. Algunes d'elles indicaven càrrecs públics característics d'una ciutat romana. Faltava, però, un testimoni més clar. Fa uns anys els arqueòlegs van trobar sota un carrer del nucli urbà les restes d'unes grans termes (banys). Açò va esdevenir la comprovació que sota el sòl de l'actual Vila Joiosa existia una ciutat romana notable: uns banys públics monumentals són un bon indicador de l'existència permanent d'una població important.





Altres restes arqueològiques d'època romana que confirmen la importància del *municipium* de la Vila Joiosa són:

-Les viles rurals en la contornada de la ciutat. Una vila era un conjunt residencial amb instal·lacions per al treball agrícola o industrial (producció de vi, oli, saladures, ceràmica, etc) que pertanyien a un propietari ric d'un nucli urbà. En la perifèria de la Vila Joiosa s'han excavat nombroses viles, algunes tan luxoses com la de Xauxelles, que posseïa unes termes privades decorades luxosament amb mosaics i marbres.

-Les necròpolis, amb nombroses sepultures col·locades al llarg dels camins, com era el costum en el món romà.



EL DERELICTE DE BOU-FERRER

En la franja costanera de la Vila Joiosa s'estan excavant actualment les restes d'un vaixell romà enfonsat, conegut com el derelict de Bou-Ferrer. La paraula "derelict" designa les restes d'un vaixell submergit.

El derelict de Bou-Ferrer és un gran vaixell d'uns 30 m de longitud i amb una capacitat per a carregar uns 200.000 quilos. Es va enfonsar en el segle I d. C., possiblement quan eixia o arribava a un port de les nostres costes. Transportava un carregament de salses de peix envasades amb àmfores. També hi havia una càrrega de lingots de plom.



D'entre totes elles destaca una tomba de proporcions monumentals, l'anomenada **Torre de Sant Josep**.

Els cementeris romans de la Vila Joiosa han proporcionat una gran varietat d'objectes d'ús quotidià: jocs i joguets (les tabes d'ossos de cabra, un joc semblant als escacs, nina, boletes, daus,...), objectes de tocador (flascons de vidre per a perfums, agulles d'os per al pèl, espills de bronze, pinces per a depilar), joies (anells, polseres, pendants) i fins i tot biberons de ceràmica i un sonall de bronze.

-Les restes d'un campament romà, que s'han trobat recentment en el nucli urbà de la Vila Joiosa. És de moment l'únic campament militar romà descobert a la Comunitat Valenciana. Probablement va allotjar una tropa durant un període de guerres civils, a començaments del segle I a.C. Aquest campament devia tenir la funció de controlar els subministraments d'aliments que entraven pel port de la Vila Joiosa i que anaven destinats a les legions que s'hi trobaven en combat a l'interior.

TORRE FUNERÀRIA DE SANT JOSEP

És un monument funerari que va pertànyer a una rica família romana. Es va construir en el segle II d.C. i és la major torre funerària conservada a Hispània.

El monument es compon de 3 parts ben diferenciades: el basament (format per 4 esglaons), el cos central rectangular i l'acabament, possiblement en forma de piràmide (no s'ha conservat cap resta). En l'interior hi ha una cambra buida.

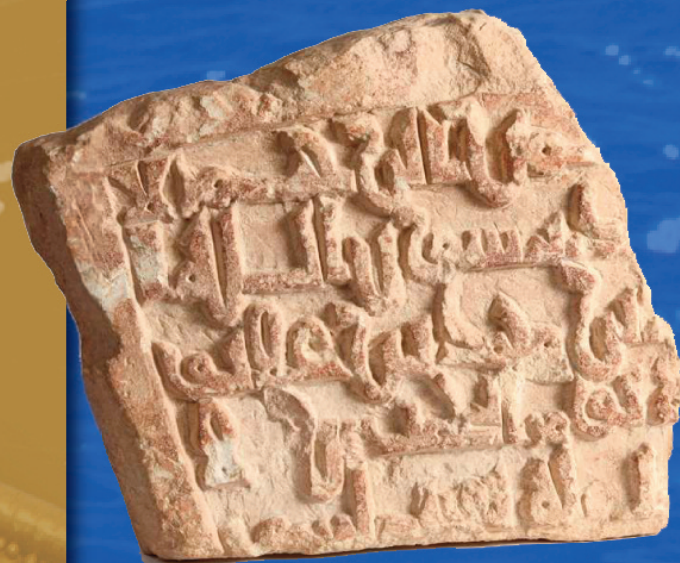
Encara que estava separada de la necròpolis, la seua ubicació potser respon al fet que podia ser vista des del mar per tots els navegants que s'hi acostaren a la costa, amb el Puig Campana com a paisatge de fons



05. LA VILA JOIOSA EN L'EDAT MITJANA (I): L'ETAPA TARDANA ANTIGA I ISLÀMICA

Amb la crisi del final del món romà, a partir del segle IV, les ciutats comencen a despoblar-se i la població es va traslladant a les zones rurals. Les viles romanes, com ara la de Xauxelles o Plans, continuaran mantenint tota la seua activitat durant aquest període. De fet, algunes d'elles seran focus de població que donaran lloc posteriorment a aldees islàmiques, com ara Relleu o Orxeta.

Els àrabs entren en la Península Ibèrica a principis del segle VIII. En la comarca de la Vila la població es trasllada a terres de l'interior, i s'allunyen dels perills de la costa. Açò explica que en el solar de la Vila Joiosa, on abans va haver-hi una ciutat ibera i romana, no hi haja ocupació en època islàmica. El poblament conegut es redueix a tres alqueries menudes, un poc més al nord, en la partida de l'Almiserà. Allí es va descobrir una mesquita rural o morabit (alguna cosa pareguda al que devia ser una 'ermita' cristiana), entorn de la qual va sorgir un cementeri islàmic.



06. LA VILA JOIOSA EN L'EDAT MITJANA (II): L'ETAPA CRISTIANA

Amb la reconquesta cristiana la comarca de la Vila es converteix en territori de frontera del Regne de València. Per això, Bernat de Sarrià, almirall del rei Jaume II, funda el 1300 la ciutat medieval de la Vila (al mateix lloc que molt abans havien viscut ibers i romans) i és repoblada per catalans i aragonesos. Aquesta vila nova va rebre el nom de "Vila Joiosa", que en valencià antic vol dir "ciutat alegre".

La vila medieval va ser creixent en importància gràcies a la seua posició estratègica i els seus recursos (pesca, agricultura, comerç, construcció de vaixells). Així, durant els segles XIV i XV la Vila Joiosa és l'únic port de la Marina Baixa autoritzat per la Corona d'Aragó per a l'embarcament de mercaderies. A més, posseïa unes Reials Drassanes. La seua prosperitat va fer que se li atorgara el privilegiat títol de vila reial, la qual cosa explica la presència de la corona reial a l'escut de la ciutat.



07. LA VILA JOIOSA EN L'EDAT MODERNA (segles XVI-XVIII)

Durant l'edat moderna la importància de la ciutat continua creixent. És un important port i posseeix unes drassanes ben actives on fins i tot s'hi fabricaven també vaixells corsaris per a veïns d'altres ciutats, com ara Dénia. Açò el converteix en un focus atractiu per als pirates barbarescos del nord d'Àfrica, que atacaven les costes alacantines a la cerca de captius per a vendre com a esclaus o demanar un rescat. Precisament, l'atac de pirates està en l'origen de les seues Festes de Moros i Cristians, el principal acte del qual és el *Desembarc*.

Aquesta situació de perill constant va obligar el rei Felip II a crear un programa defensiu per protegir les costes del Regne de València:

- Es van realitzar unes muralles noves a la Vila que van substituir a les anteriors, obsoletes, i que són les que actualment hi podem contemplar.
- Es van erigir torres-sentinella costaneres a certa distància i nombroses torres d'horta tot protegint les masies rurals.
- Es va crear un sistema de defensa al llarg de tota la costa, que consistia a dividir el territori en districtes defensius amb tropes de guàrdies a peu i a cavall. La Vila Joiosa va ser la capital de tota la comarca.

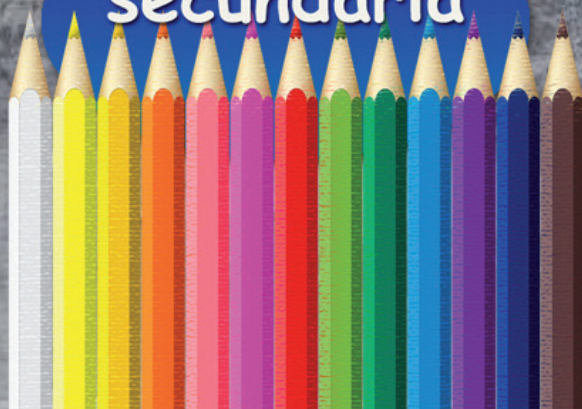


08. LA VILA JOIOSA EN L'EDAT CONTEMPORÀNIA (segles XIX-XX)

A partir del segle XIX la ciutat es desenvolupa considerablement: creixement de la població, de l'agricultura, del comerç (és el port d'eixida de la comarca d'Alcoi) i, sobretot, de la indústria. L'augment de la seua indústria es basava en la indústria naval, que construïa embarcacions que comerciaven amb Amèrica i Filipines, la indústria pesquera, els pescadors de la qual van desenvolupar les tècniques de pesca a nivell nacional, i la indústria del xocolate, de fama internacional reconeguda. La seua prosperitat econòmica va ser el motiu pel qual el rei Alfons XIII li concedeix el títol de ciutat el 1911. Fins i tot aquest mateix any visita la Vila Joiosa per posar la primera pedra de la futura estació de ferrocarril.



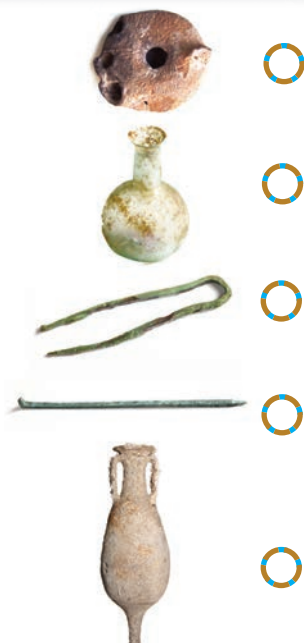
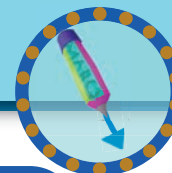
Ejercicis primària secundària



EXERCICIS DE PRIMÀRIA

1

Digues per a què servien aquests objectes d'època romana.



1. Per a guardar olis i perfums
2. Per a transportar vi, oli o saladures
3. Per a escriure sobre una tauleta de cera
4. Per a depilar
5. Per a il·luminar l'interior d'una casa





2 Ordena de major a menor antiguitat aquestes peces que t'hi mostrem.



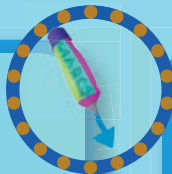
1r

2n

3r

4t

5é



3 Identifica aquestes tres formes decoratives romanes:



1. Estuc o escaiola

2. Mosaic

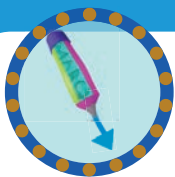
3. Motllura de marbre

4. Pintura mural





Mira aquesta selecció de peces de ceràmica de l'antiguitat. Cadascuna pertany a una cultura distinta. Esbrina-ho.



1. Egípcia

2. Ibèrica

3. Grega

4. Romana





En algunes tombes romanes de la Vila Joiosa s'han trobat uns quants taulers d'un joc molt popular entre els romans. Alguns consideren que és l'avantpassat dels escacs o de les dames. Literalment el seu nom es tradueix com a "joc dels lladres". Vols saber com els romans anomenaven a aquest joc de tauler? Realitza correctament aquests mots encreuats i ho sabràs.

1/ La cantimplora egípcia trobada a la Vila servia per a arreplegar aigua del riu....

2/ El vaixell romà enfonsat a la costa de la Vila Joiosa contenia molts recipients per a emmagatzemar aliments. Aquest recipient s'anomena...

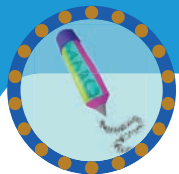
3/ Els banys romans s'anomenaven....

4/ L'acte central de la festa de Moros i Cristians de la Vila Joiosa és el

5/ Alfons XIII va concedir a la Vila Joiosa el títol de....

6/ Els navegants de l'antiguitat que comerciaven en les nostres terres eren els....



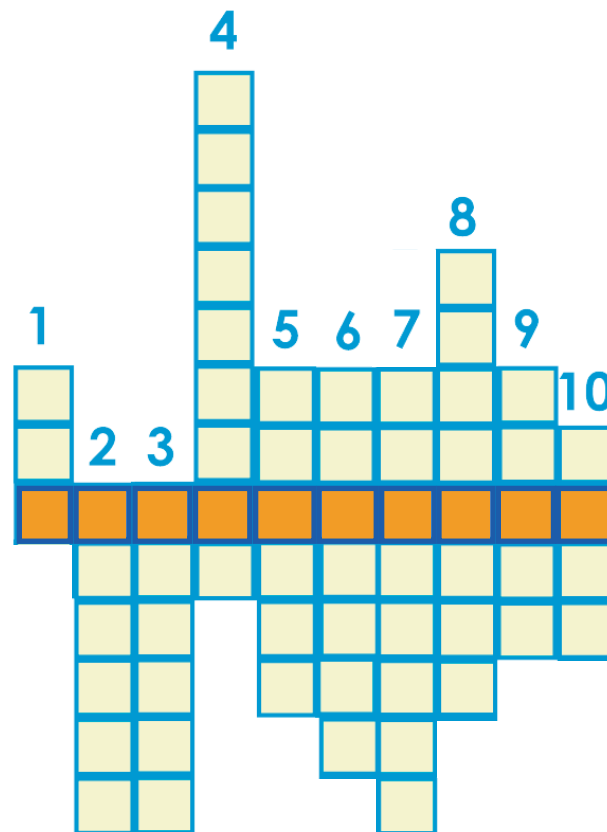


7/ Un producte alimentari que es fabrica a la Vila i que és mundialment famós...

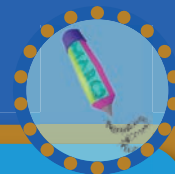
8/ L'edifici iber que es va trobar al Tossal de la Malladeta era un...

9/ El nom de la ciutat romana de la Vila Joiosa era...

10/ La instal·lació rural en la perifèria de les ciutats romanes era....



EXERCICIS DE SECUNDÀRIA



1

Si has llegit atentament la guia no et serà difícil diferenciar els objectes de la tomba ibera de Poble Nou, que tenen diferent origen. Només has de detectar 2 errades. Marca-les amb una "x".

☐ 1.Romà

☐ 2.Iber

☐ 3.Iber

☐ 4.Iber

☐ 5.Romà

☐ 6.Iber

☐ 7.Romà

☐ 8.Romà


2

Sabries identificar en aquesta llista de ciutats hispanoromanes les que s'hi troben actualment a la província d'Alacant?.

Emèrita Augusta _____

Allon _____

Tarraco _____

Complutum _____

Illici _____

Saguntum _____

Dianium _____

Barcino _____

Lucentum _____

Carthago Nova _____

3

Fes correspondre cada peça a una època o a una cultura.



1. Iber

2. Fenici

3. Romà

4. Islàmic

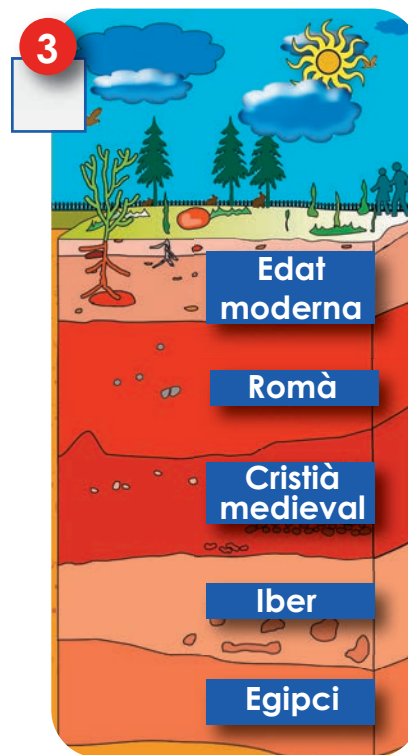
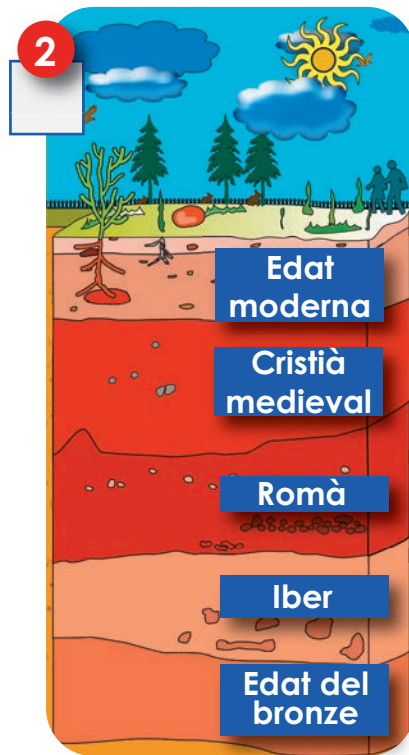
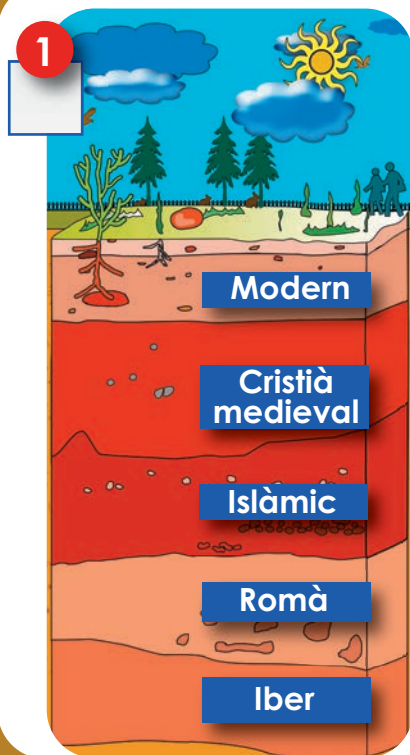
5. Medieval

6. Edat contemporània





Mira bé aquestes tres columnes d'estrats que representen la successió arqueològica de la ciutat de la Vila Joiosa. Només una és la correcta, quina és?





Respon a aquestes preguntes i vés col·locant el número o lletra de la resposta que selecciones en la casella corresponent. Si completes bé aquesta bateria de preguntes esbrinaràs la data d'un esdeveniment destacat de la història moderna de la Vila Joiosa. En aquesta data es va produir un atac pirata frustrat que, amb el pas del temps, el seu record donaria lloc a la festa local dels Moros i Cristians.



1- Les restes arqueològiques més antics que s'han trobat fins al moment a la Vila Joiosa són:

a) Del paleolític = 1 b) De l'edat de bronze = 2 c) D'època romana = 3

2- Quin poble de comerciants va introduir en les nostres terres el torn de terrisser?

Etruscos = 7 b) Egipcis = 8 c) Fenicis = 9

3- El nom romà de la Vila Joiosa és:

a) Allon = J b) Dianium = A c) Gades = M

4- Quina finalitat tenia la Torre de Sant Josep?

a) Era una torre funerària = U b) Era una torre defensiva = B c) Era una torre sentinella = A

5- Què és un "derelict"?

a) Una pes d'un teler = E b) Les restes d'un vaixell enfonsat = L

c) El conjunt d'àmfores d'un vaixell = R



6- Digues quin d'aquestes 3 afirmacions és la correcta:

- a) En tota la comarca de la Vila Joiosa no s'ha trobat cap resta islàmica = R
- b) La Vila va estar intensament poblada en l'època islàmica = Z
- c) En la ciutat de la Vila no va haver-hi poblament islàmic però sí en zones més a l'interior = I

7- Durant l'etapa cristiana medieval la ciutat de la Vila Joiosa pertanyia:

- a) A la Corona de Castella = L b) A la Corona d'Aragó = O c) Al Regne de Múrcia = E

8- Els pirates barbarescos que atacaven les costes d'Alacant procedien de:

- a) El nord d'Àfrica = 5 b) Turquia = 6 c) Les illes del Carib= 7

9- Quin rei va donar el títol de "ciutat" a la Vila Joiosa

- a) Alfons X el Savi= 2 b) Alfons XIII = 3 c) Jaume II = 4

10- La Festa de Moros i Cristians a la Vila Joiosa té el seu origen en:

- a) La conquesta cristiana de territoris musulmans = 7
- b) Els atacs dels pirates barbarescos = 8
- c) La convivència de cristians i musulmans en la vila medieval = 9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		D	E				L	D	E



SOLUCIONS D'EXERCICIS:

SECUNDÀRIA

EXERCICI 1



7. Romà



4. lber

EXERCICI 2

Lucentum

Dianium

Illici

Allon

EXERCICI 3



5

3

6

1

2

4

EXERCICI 4



EXERCICI 5

1 = b (2)
2 = c (9)
3 = a (J)
4 = a (U)
5 = b (L)
6 = c (I)
7 = b (O)
8 = a (5)
9 = b (3)
10 = b (8)

29 DE JULIOL DE 1538

PRIMÀRIA

EXERCICI 1



2

3

4

1

5

EXERCICI 2



5

1

2

4

3

EXERCICI 3



1

4

2

3

EXERCICI 4



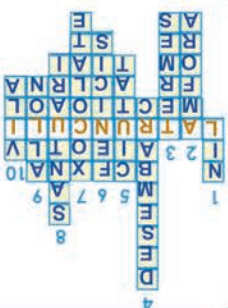
1

4

3

2

EXERCICI 5





CRÈDITS:

Director Gerent Fundació C.V. MARQ:
Josep Albert Cortés i Garrido

Director Tècnic MARQ:
Manuel Olcina Doménech

Director d'Exposicions del MARQ:
Jorge A. Soler Díaz

Assessorament i supervisió tècnica:
Antonio Espinosa Ruiz
Malena Lloret Sebastià
Amanda Marcos González

Textos:
Rafael G. Moya Molina
Gema Sala Pérez

Documentació i fotos:
Catàleg de l'exposició
La Vila. Arqueologia i museu

Disseny i maquetació:
Lorena Hernández Serrano

Traducció en valencià:
David Azorín Martínez. Departament de
Formació. Diputació d'Alacant.



AJUNTAMENT DE
LA VILA JOIOSA



MUSEU
de la
VILA



MUSEO EUROPEO
DEL AÑO 2004

MARQ

MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE



DIPUTACIÓN
DE ALICANTE